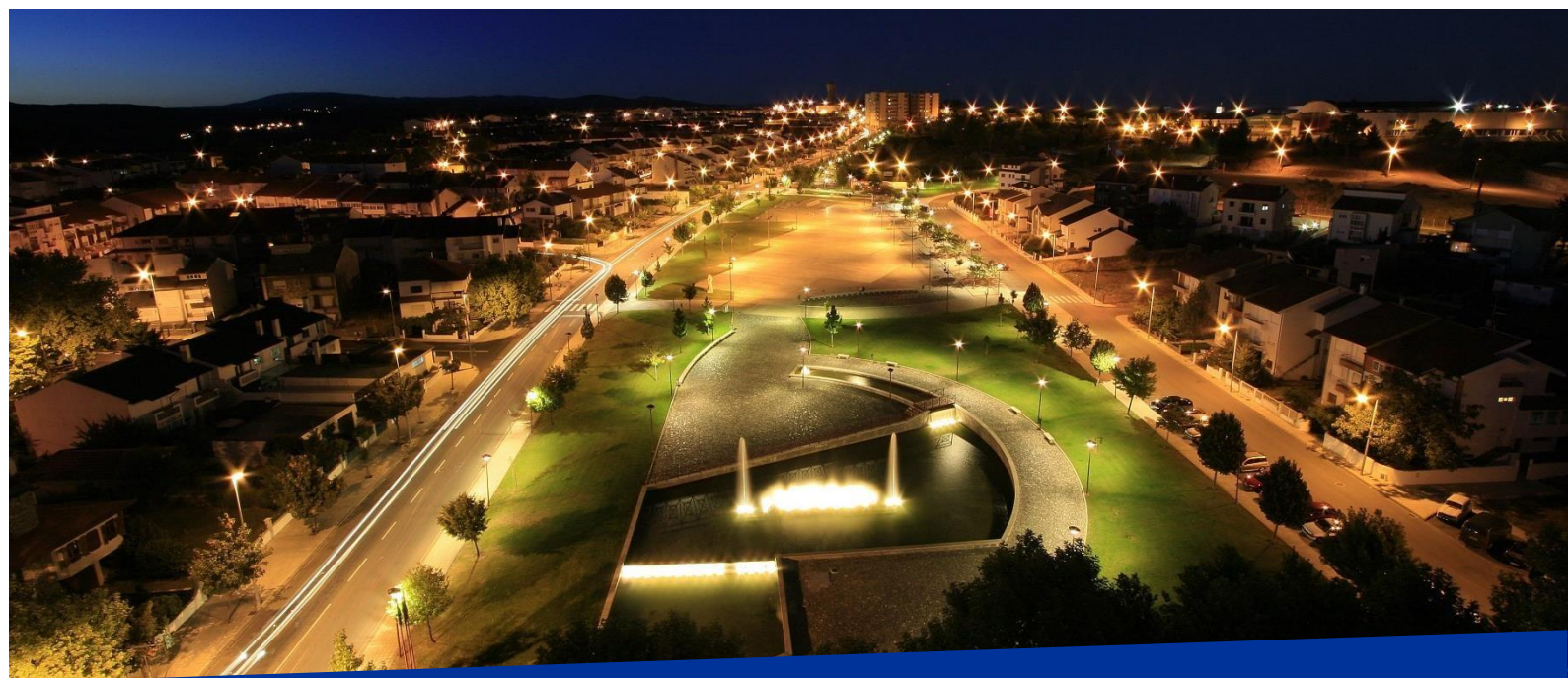

EURE
Interreg Europe

PAR LABĀKU UN ILGTSPĒJĪGĀKU DZĪVES KVALITĀTI EIROPAS PILSĒTĀS

Politiku, pasākumu, labās prakses un ieteikumu katalogs

EURE Apvienotā ziņojuma kopsavilkums

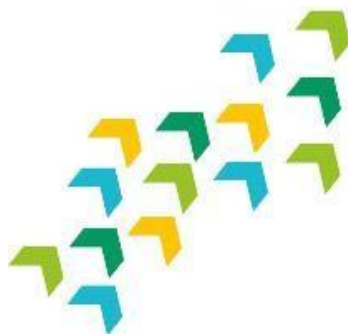
**Interreg
Europe**

European Union | European Regional Development Fund

2021. gada februāris:

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Ziņojuma pārskats	1
2. Kāpēc ES iejaucas un tai vajadzētu turpināt iejaukties pilsētvides teritorijās?	2
3. Ieteikumi ES pilsētpolitikas nākotnei	7
3.1. Kādai vajadzētu būt turpmākai ES Pilsētvides politikai.....	7
3.2. Ieteikumi par katru pilsētpolitikas tematiem	8
3.3. Finansēšana	16
3.4. Pārvaldība	17

Šis ziņojums atspoguļo autoru viedokli; par šī materiāla saturu atbild tikai un vienīgi autori. Programmas iestādes vai Eiropas Komisija nav atbildīgas par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu.

1. Ziņojuma pārskats

EURE kopīgajā ziņojumā "Par labāku un ilgtspējīgu dzīves kvalitāti Eiropas pilsētās"¹ ir šādas sadaļas:

NODAĻA	SATURS
1: Ievads	<ul style="list-style-type: none">- Iemesli, kādēļ ES turpina un būtu jāturpina iejaukties pilsētu teritorijās- Kā pilsētu teritoriju dalībnieki uztver ES iejaukšanos
2: Attīstības līmenis Eiropā	Temati: <ul style="list-style-type: none">✓ Ilgtspējīga zemes izmantošana un pilsētvides atjaunošana✓ Ūdensapgāde un apsaimniekošana✓ Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika✓ Pāreja uz citu enerģijas veidu izmantošanu✓ Ilgtspējīga mobilitāte pilsētās✓ Gaisa kvalitāte un trokšņa piesārņojums✓ Pielāgošanās klimata pārmaiņām✓ Zaļā izaugsme un ekoinovācijas✓ Sociālā iekļaušana✓ Pilsētu ilgtspējīgas attīstības pārvaldība un pilsoniskās sabiedrības līdzdalība
3: ES programmu loma un atbalsts Eiropas pilsētu teritorijām	<ul style="list-style-type: none">- Līdz šim piešķirtais ES pilsētpolitikas finansējums.- Nākotnes ES programmu perspektīvas 2021.-27. gadam
4: Secinājumi un ieteikumi	<ul style="list-style-type: none">- SVID analīze- Ieteikumi ES Komisijai 2021.-2027. gada plānošanas periodam

¹ Ziņojums par to, kā tiek izmantoti ERAF regulas 7. pantā paredzētie līdzekļi pilsētpolitikas izstrādei un kā to var uzlabot.

2. Kāpēc ES turpina un kāpēc tai būtu jāturpina iejaukties pilsētu teritorijās?

- **ES pilsētu iedzīvotāju skaits strauji pieaug**

Eiropa ir ļoti urbanizēts kontinents, un paredzams, ka līdz 2050. gadam vairāk nekā 80 % iedzīvotāju dzīvos Eiropas pilsētu teritorijās. Lai gan pilsētu teritorijas aizņem tikai aptuveni 4% Eiropas teritorijas, cilvēku skaits rada milzīgu ietekmi uz resursiem un bioloģisko daudzveidību tālu aiz pilsētas robežām.

Faktiski ES pilsētu un lauku iedzīvotāju skaita attīstība pēdējās desmitgadēs ir skaidra (Eurostat), un ir vērojama tendence, ka iedzīvotāju koncentrācija pilsētu teritorijās pieaug, krasi samazinot lauku teritoriju iedzīvotāju skaitu, taču to raksturo arī lielākas lauku teritorijas aizņemšana (pilsētu izplešanās), jo īpaši lielpilsētu teritorijās.

100 gadu laikā 30 % ES iedzīvotāju pārcelsies no lauku apvidiem uz pilsētām (Eurostat)

	1950	1970	1980	1990	2000	2015	2020	2030	2050
Pilsētas	51,5	63	67,4	70	70,9	73,6	74,7	77	82
Lauki	48,5	37	32,6	30	29,1	26,4	25,3	23	18

Šīs pilsētu teritorijas tiek uzskatītas gan par mūsdienu ekonomisko, vides un sociālo problēmu avotu, gan to risinājumu. Eiropas pilsētu teritorijās dzīvo vairāk nekā divas trešdaļas ES iedzīvotāju, tās patērē aptuveni 80% enerģijas un saražo līdz pat 85% no Eiropas IKP. Šīs pilsētu teritorijas ir Eiropas ekonomikas dzinējspēks un darbojas kā radošuma un inovāciju katalizatori visā Eiropas Savienībā. Taču tās ir arī vietas, kur pastāvīgas problēmas, piemēram, bezdarbs, segregācija un nabadzība, ir visnopietnākās. Tāpēc pilsētvides politikai ir plašāka pārrobežu nozīme, un tāpēc pilsētu attīstība ir ES reģionālās politikas centrālais elements.

ES pilsētas veido:

82%	no ES iedzīvotāju skaita 2050. gadā
4%	no ES teritorijas platības
80%	no ES enerģijas patēriņa
85%	no ES IKP

- **Pilsētu teritoriju apmērs Eiropā un citur pasaulē**

ANO pilsētu teritoriju un pilsētu definīcija ir ļoti vienkārša, tā iedalīta 4 kategorijās: Pilsētu aglomerācija, Lielpilsētas teritorija, Pilsēta bez piepilsētas un Pilsētas (sākot no mazām pilsētām ar mazāk nekā 500 000 iedzīvotāju līdz megapolēm ar vairāk nekā 20 miljoniem iedzīvotāju).

Pašreizējā "pilsētas" definīcija, ko 2011. gadā izstrādāja Eiropas Komisija un ESAO un kas ir piemērojama ES un ESAO valstīm, ir balstīta uz iedzīvotāju skaitu un blīvumu. Eurostat izdala vairākas kategorijas: Pilsētu tīkls, pilsētas centrs (ar vismaz 50 000 ie dz.), Pilsēta, Svārstmigrācijas zona, Pilsētas funkcionālā teritorija, Lielā pilsēta un Pilsētas-lauku tipoloģija.

Saskaņā ar šīm koncepcijām Eiropas ESPON programmā², lai analizētu policentriskās attīstības potenciālu Eiropā (27+2 valstis), tika identificētas 1595 tā sauktās Pilsētu funkcionālās teritorijas (PFT) ar vismaz 20 000 iedzīvotāju, kas sastāv no kodola teritorijas un apkārtējām teritorijām, kuras ir ekonomiski integrētas ar centru.

Skaidrs ir tas³, ka **termins "pilsētas teritorija"** tiek bieži lietots, bet **nav skaidri definēts**, un ka:

- Aptuveni pusei ES pilsētu ir salīdzinoši neliels pilsētas centrs ar 50 000 līdz 100 000 iedzīvotājiem⁴;
- 28 ES dalībvalstīs ir 960 Pilsētas, 715 Pilsētu funkcionālās teritorijas un 40 Lielās pilsētas;
- Pilsētu vidējais blīvums (iedz. uz km²) Eiropā ir 3 000, Ziemeļamerikā – 1 600, bet Āzijā, Āfrikā un Latīņamerikā – 4-8 000⁵;
- Pilsētas ar vairāk nekā 5 miljoniem iedz. ES ir 4, bet pasaulē – 79;
- ES ir 271 Metro reģioni⁶, 500 pilsētas ar vairāk nekā 1 miljonu iedzīvotāju un 13 000 pilsētas ar mazāk nekā 1 miljonu iedzīvotāju;
- ES nav Mazo un Vidējo pilsētu definīcijas.

• EURE partneru pilsētu panorāma

EURE partneru pilsētu spektrs aptver **10 200 000** iedzīvotāju deviņās valstīs (Spānijā, Portugālē, Itālijā, Rumānijā, Polijā, Čehijā, Kiprā, Francijā un Latvijā). Tie ir iesaistīti **466 Pilsētas**. No šīm pilsētām 10 pilsētās ir vairāk nekā 200 000 iedzīvotāju, 35 pilsētās ir vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju, 21 pilsētā ir 20-50 000 iedzīvotāju, bet 410 ir mazas pilsētas ar mazāk nekā 20 000 iedzīvotāju.

EURE projekts ietver tādu lielpilsētu kā Rīgas, Rennas, Brestas, Ļubļinas, Nikosijas, Pilsenes, Vigo, Korūnas, Porto un Vila Nova de Gaja aglomerācijas.

• Kādi ir šodienas un nākotnes pilsētu teritoriju izaicinājumi?

Mūsdienās ES "pilsētu teritorijas" neatkarīgi no to iedzīvotāju skaita vai statusa saskaras ar ievērojamām problēmām, kurām ir jāatrod risinājumi. Problēmas ir demogrāfiskas (iedzīvotāju skaita pieaugums, samazināšanās vai novecošanās), nabadzības pieaugums, ekonomiskas (jāatjauno darbības un jāsaglabā vai jāradā darbavietas), vides (klimata pārmaiņu novēršana),

² ESPON projekta 1.4.3. pētījums par pilsētu funkcijām Galīgais ziņojums 2007. gada marts
+ atsauce ³ https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/fr-1.4.3_April2007-final.pdf

³ Jürgen Breckenkamp, Lesley Patterson, Martina Scharlach, Wolfgang Hellmeier, Arpana Verma European Journal of Public Health, Volume 27, Issue suppl_2, 1 May 2017, Pages 19-

⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9507230/KS-GO-18-008-EN-N.pdf/a275fd66-b56b-4ace-8666-f39754ede66b>

⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/citiesreport/state_eu_cities2016_en.pdf

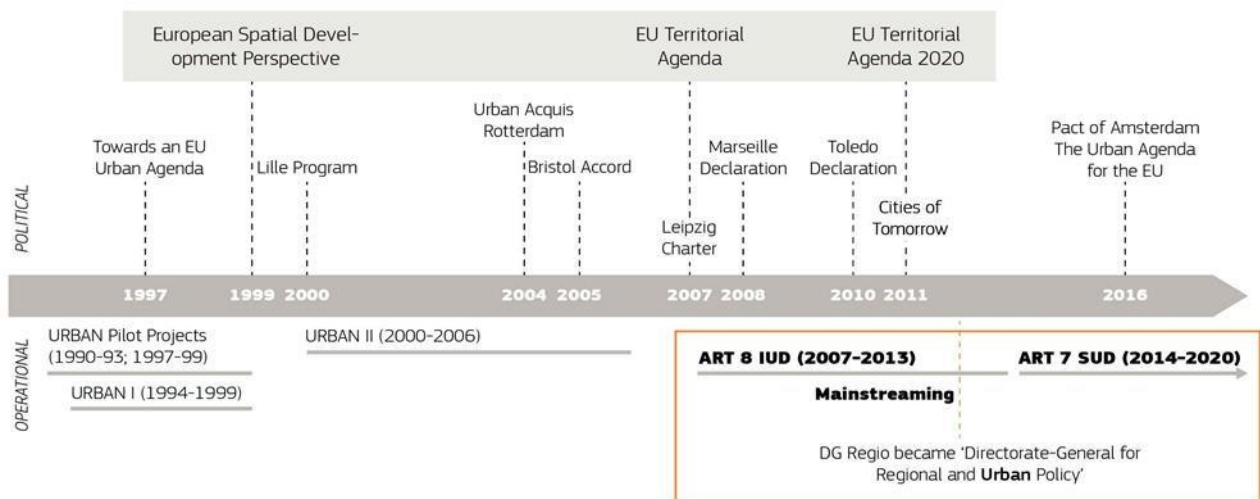
⁶ pilsētas funkcionālā teritorija (pilsēta un zona, kurā notiek pārvietošanās uz darbu) ar vismaz 250 000 iedzīvotāju

piesārņojums, dzīves kvalitātes standarti), Lauku un pilsētu attiecības (telpas pieejamība pilsētu apdzīvotībai, lauksaimniecībai un citām saimnieciskām darbībām), Mobilitāte, Sociālā atstumtība, Nodokļu spiediens, Resursu efektivitāte (piemēram, ūdensapgāde, atkritumu savākšana un apstrāde, enerģija), Mājokļi, Drošība un Pārvaldība (tostarp pilsoniskās sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā).

• ES PILSĒTPROGRAMMA

Uz šiem izaicinājumiem ir jāreaģē adekvāti un efektīvi jāīsteno Pārvaldība. ANO un ES jau ir analizējušas lielāko daļu šo problēmu un sniegušas dažas atbildes **Pilsētprogrammā**⁷.

Amsterdams pakts, ar kuru izveidota ES Pilsētprogramma, par ko 2016. gada 30. maijā vienojās ES par pilsētu jautājumiem atbildīgie ministri. Pamatojoties uz subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem, Pilsētprogrammas galvenā uzmanība pievērsta trim ES politikas veidošanas un īstenošanas pīlāriem: Labāks regulējums, Labāks finansējums un Labākas zināšanas⁸.

1. attēls. ES politikas pilsētu dimensijas attīstība⁹

2007. gads bija izšķirošais gads šajā garajā procesā. Faktiski tas bija gads, kad neoficiālā ministru sanāksmē, kas notika Vācijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē laikā, tika parakstīta Leipcigas harta par ilgtspējīgām pilsētām. Leipcigas harta piedāvā divus galvenos ilgtspējīgas pilsētu attīstības principus: holistiskas, integrētas attīstības politikas piemērošana un īpašas uzmanības pievēršana trūcīgajiem rajoniem.

⁷ Visa informācija par ES Pilsētprogrammu ir pieejama <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda/multi-level-governance-in-action>

⁸ https://ec.europa.eu/knowledge4policy/territorial/topic/urban_en

⁹ <https://urban.jrc.ec.europa.eu/documents/handbook-of-sustainable-urban-development-strategies.pdf>

Jaunā Pilsētprogramma - [Jaunā Pilsētprogramma, ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma 2016. gada 23. decembrī](#), ir stūrakmens, lai īstenotu [Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam](#) un citas nozīmīgas reformu programmas, piemēram, [Parīzes nolīgumu](#).

Jaunajā Pilsētprogrammā iekļauta labas urbanizācijas un attīstības savstarpējās saistības jauna atzišana. Tajā uzsvērta saikne starp labu urbanizāciju un darbavietu radīšanu, iztikas iespējām un dzīves kvalitātes uzlabošanu, kas būtu jāiekļauj katrā pilsētu atjaunošanas politikā un stratēģijā (17 mērķi).

1. mērķis Visur izskaust nabadzību visās tās izpausmēs
2. mērķis Izskaust badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabotu uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību
3. mērķis Veselīga dzīve un labklājība
4. mērķis Kvalitatīva izglītība
5. mērķis Dzimumu līdztiesība
6. mērķis Tīrs ūdens un sanitārija
7. mērķis Pieejama un tīra enerģija
8. mērķis Veicināt ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību un pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem
9. mērķis Infrastruktūra, industrializācija un inovācijas
10. mērķis Nevienlīdzības mazināšana
11. mērķis Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, elastīgas un ilgtspējīgas
12. mērķis Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa un ražošanas modeļus
13. mērķis Klimata aizsardzības pasākumi
14. mērķis Saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus
15. mērķis Aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu
16. mērķis Vienlīdzība, taisnīgums un stipras institūcijas
17. mērķis Mērķu sasniegšanai vajadzīgo partnerību stiprināšana

2020. gada 1. decembrī ES ministri apstiprināja [JAUNO Leipciņas hartu](#)¹⁰, lai reaģētu uz jaunajiem ilgtspējīgas pilsētu attīstības izaicinājumiem, tostarp pandēmijas ietekmi uz pilsētām visā Eiropā, un tajā kā atsauce tika izmantots ANO Pilsētprogrammas 11. ilgtspējīgas attīstības mērķis:

1. Eiropas pilsētu pārveidojošais spēks
 - 1.1 Trīs Eiropas pilsētu telpiskie līmeņi
 - 1.2 Trīs Eiropas pilsētu dimensijas
2. Labas pilsētu pārvaldības pamatprincipi
3. Pilsētu pārveidošanas iespēju nodrošināšana
 - 3.1 Pilsētu pārvaldības stiprināšana, lai nodrošinātu kopējo labumu
 - 3.2 Atbilstošas politikas un finansējuma nodrošināšana pilsētām

ES pēdējās desmitgadēs līdz pat šim brīdim ir izstrādājusi vairākus instrumentus, kas attiecas arī uz pilsētām, piemēram, vairākas direktīvas par ūdeni, notekūdeņiem un cietajiem atkritumiem, kā arī citas vides regulas (piemēram, Natura 2000), ES Digitālā programma un pavisam nesen – Aprites ekonomikas rīcības plāns.

¹⁰ <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/EN/themen/building-housing/city-housing/new-leipzig-charta.html>

Ar šo jauno Leipcigas hartu ir pienācis laiks ES to īstenot un attiecīgi piešķirt finanšu resursus.

Visi piekrīt, ka pilsēta piedzīvo ekonomisko attīstību, kad palielinās iedzīvotāju ienākumi. Pilsēta piedzīvo ekonomisko izaugsmi, ja palielinās tās ekonomikas izlaide. Ja ekonomikas izaugsme ir lēnāka nekā iedzīvotāju skaita pieaugums, ienākumi, visticamāk, samazināsies un nevienlīdzība var palielināties. Izaugsme, kas palielina nevienlīdzību, var dot labumu atsevišķām grupām, taču ilgtermiņa attīstības kritērijs ir tas, vai ienākumi uz vienu iedzīvotāju pieaug tā, lai paplašinātu iespējas un būtu samērīgi ilgtermiņā.

Pilsētas attīstības politika tiek uzskatīta par veiksmīgu, ja tā palielina reālos ienākumus uz vienu iedzīvotāju pilsētā. Mājsaimniecību ienākumi būtiski atšķiras atkarībā no citām ekonomikas iezīmēm, tostarp specializācijas, izglītības, zinātnes un tehnoloģiju kapacitātes un algu līmeņa galvenajās nozarēs. Turklāt valsts un vietējās darba tirgus īpatnības un iestāžu kvalitāte var būtiski ietekmēt ienākumus uz vienu iedzīvotāju un to sadalījumu.

Daudzas ES pilsētas saskaras ar papildu problēmām, kas saistītas ar to robežu novietojumu, un tām ir jārod īpaši risinājumi, tostarp pārrobežu pārvaldība.

• Jauns izaicinājums – COVID 19 sociālekonomiskā ietekme

Papildus šiem izaicinājumiem 2020. gada sākumā radīsies jauns un sarežģītāks izaicinājums – ES sanitārā krīze COVID 19, kurai būs milzīgas sociālas un ekonomiskas sekas, kādas nav pieredzētas kopš Otrā pasaules kara, un kura ir jāuzskata par prioritāti arī turpmākajā ES pilsētvides politikā.

Pilsētas un pašvaldības, kas nav valsts un reģionālās valdības, būs pirmās, kas reaģēs uz sociālās atstumtības krīzi, ko rada bezdarba pieaugums un mājsaimniecību ienākumu samazināšanās. Tās būs arī priekšplānā, lai ne tikai palīdzētu bezdarbniekiem ar pamatienākumiem, bet arī lai palīdzētu cilvēkiem atgriezties darbā, stimulējot jaunas saimnieciskās darbības un ieguldot sociālekonomiskajā infrastruktūrā, lai tos piesaistītu.

ESAO dokuments "Pilsētu politikas risinājumi" (2020. gada 23. jūlijs)¹¹ pastiprina šo analīzi, kā arī McKinsey & Company¹² aplēses, ka **gandrīz 59 miljoniem darbavietu (26% no kopējā nodarbinātības apjoma) visā Eiropā potenciāli draud** darba laika vai atalgojuma samazināšana, pagaidu bezalgas atvaļinājumi vai atļaišana. Izmitināšanas un ēdināšanas nozarē apdraudētās darbavietas veido 74% no kopējā nozarē nodarbināto skaita, mākslas un izklaides nozarē – 50%, bet vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozarē – 44%. Vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā ir aptuveni 14,6 miljoni apdraudēto darbavietu (25% no kopējā apdraudēto darbavietu skaita), bet izmitināšanas un ēdināšanas nozarē – aptuveni 8,4 miljoni (14 %); ievērojams skaits darbavietu apdraudētas arī apstrādes rūpniecībā un būvniecībā. Citas nozares ir skartas daudz mazāk, piemēram, profesionālie pakalpojumi (1,6 miljoni), finanses un apdrošināšana (1,2 miljoni), informācijas un sakari (0,6 miljoni), lauksaimniecība (0,4 miljoni) un nekustamais īpašums (0,3 miljoni).

¹¹ <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/cities-policy-responses-fd1053ff/>

¹² <https://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/safeguarding-europes-livelihoods-mitigating-the-employment-impact-of-covid-19>

Jautājumi ir šādi:

- Kad būs pieejams finansiālais atbalsts?
- Kā notiks darbs, pamatojoties uz dalībvalstu partnerības nolīgumiem?
- Kā tiks iesaistītas pilsētas un pašvaldības.
- Kā ES fondi tiks piešķirti pilsētām un pašvaldībām, ja mēs zinām, ka aptuveni 80% ES iedzīvotāju dzīvo pilsētās?

3. Ieteikumi ES Pilsētpolitikas nākotnei

3.1. Kādai vajadzētu būt ES Pilsētpolitikai nākotnē

Līdz ar programmas 2030. gadam pieņemšanu tika pausts skaidrs spriedums par pašreizējā attīstības modeļa neilgtspējību ne tikai vides, bet arī ekonomikas un sociālajā līmenī. Ir izveidojies integrēts redzējums – bez dalījuma starp "attīstītajām" un "jaunattīstības" valstīm.

Vides ilgtspēja ir jāsaprot kā kohēzijas politikas transversāls atskaites punkts ne tikai kā svarīgs elements dabas resursu aizsardzībai un attīstības procesa nodrošināšanai, kas ir saderīgs ar klimata pārmaiņu izaicinājumiem, bet arī kā reāls reģionālās izaugsmes virzītājspēks. Jaunajai kohēzijas politikai, saskaņā ar katru reģionālās plānošanas procesu, būs jāatzīmē "zaļais kurss" – vienošanās/pakts, ko reģioni paraksta ne tikai ar Eiropu, bet arī ar vietējām pašvaldībām un reģionālajām ražošanas sistēmām, lai no jauna definētu ekonomiku un veicinātu attīstību.

Vides jomā ir trīs galvenie virzieni, kuros būtu jāveic intervences pasākumi: (i) turpmāki stimuli enerģijas ražošanai no atjaunojamiem avotiem; (ii) apņemšanās pāriet no attīstības modeļa, kas balstīts uz lineāru ekonomiku, uz aprites modeli, kurā atkritumu samazināšana ir saistīta ar siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu; (iii) uzmanība ilgtspējīgai mobilitātei, jo īpaši lielākajos pilsētu centros, ņemot vērā pieaugošo mobilitāti darba un mācību nolūkā.

Sociālajā jomā vislielākā nepieciešamība ir novērst pieaugošo nevienlīdzību, (i) plašāk iesaistot ražošanas procesā, jo īpaši jauniešus un sievietes; (ii) veicot intervenci vajātajiem subjektiem, arī tāpēc, ka tie atrodas nelabvēlīgākajos pilsētu un teritoriālajos rajonos.

Ekonomikas jomā apņemšanās inovācijas jomā joprojām ir izšķiroša stratēģiskā ass, kas jāīsteno, iesaistot uzņēmumus un īstenojot pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt un modernizēt pilsētu un reģionu zināšanu infrastruktūru un darba kvalitāti.

Tirgus jomā: ieviest stimulus iedzīvotājiem (patērētājiem), lai tie pirktu produktus, kas atbilst ilgtspējīgas ražošanas procesam.

Tāpēc, pamatojoties uz šiem virzieniem, EURE partneri uzskata, ka turpmākajā ES pilsētvides politikā nepieciešams:

- Īstenot jauno Leipcigas hartu līdz 2020. gada beigām;
- Stiprināt visu Pilsētu kompetences un Finansējumu, lai risinātu esošās un turpmākās prognozējamās pilsoņu vajadzības, piemēram, tās, kas parādījās līdz ar COVID-19 sanitāro krīzi;
- Izveidot juridiskus nosacījumus, lai veicinātu Pilsētu funkcionālo teritoriju izveidi, jo īpaši attiecībā uz mazām pilsētām, kurās ir 20 000 vai vairāk iedzīvotāju, lai nodrošinātu lauku un pilsētu tīkla pareizu attīstību. Radīt apstākļus labākam un efektīvākam Pilsētu kopīgo problēmu risinājumam, pārvaldot sabiedriskos pakalpojumus sadarbības veidā un tādējādi samazinot iesaistīto kopienu darbības izmaksas;
- Pievērst īpašu uzmanību Pilsētu pārvaldībai un mudināt iedzīvotājus līdzdalībai sabiedrisko lēmumu pieņemšanas procesā, jo īpaši vietējā līmenī.

3.2. Ieteikumi par katru no pilsētpolitikas tematiskajām jomām

Līdztekus vispārējiem ieteikumiem, kas izklāstīti pilnajā ziņojumā, turpmākajā ES Pilsētpolitikā būtu konkrēti jāveicina šādas tematiskās idejas, lai nodrošinātu labākus rezultātus iedzīvotāju dzīves kvalitātes un pilsētu un lauku teritoriju ilgtspējīgas attīstības jomā.

- **Pilsētas resursu efektivitāte**

Pēdējās desmitgadēs ES ir vairāk pievērsusies vides tiesību aktiem. Tā rezultātā gaisa, ūdens un augsnes piesārņojums ir ievērojami samazinājies. ES līmenī ir modernizēti tiesību akti, un daudzu toksisku vai bīstamu vielu lietošana tagad ir aizliegta vai ierobežota, tāpēc ES iedzīvotāji bauda vienu no labākajām ūdens kvalitātēm pasaulē, un vairāk nekā 18% ES teritorijas ir noteiktas kā aizsargājamas dabas teritorijas.

Ilgspējīga zemes izmantošana un pilsētvides atjaunošana

Ja eiropieši vēlas, lai nākotnē pilsētās būtu pietiekami daudz zemes dzīvošanai, darbam, mobilitātei un atpūtai, un tajā pašā laikā būtu līdzsvars starp pilsētvidi un lauksaimniecības/mežsaimniecības vajadzībām, viņiem jāveic izvēle, samazinot pilsētu izplešanos.

Kā norādīts jaunās Leipcigas hartas D.1.1. nodaļā "Aktīva un stratēģiska zemes politika un zemes izmantošanas plānošana":

"Daudzās pilsētās telpa ir ierobežota, un tas bieži noved pie interešu konfliktiem. Vietējām iestādēm ir jāpiemēro ilgtspējīga, pārredzama un taisnīga zemes izmantošanas plānošana un zemes politika, tostarp vietējo iestāžu zemes īpašumtiesības un kontrole. Lai nodrošinātu noturīgu un ilgtermiņa attīstību, vietējām iestādēm ir jāņem vērā stratēģiskās un nākotnes norises un riski. Galvenie elementi, lai to sasniegtu, ir šādi:

- *Policentriskas apdzīvojuma struktūras ar atbilstošu kompaktnumu un blīvumu pilsētās un lauku apvidos ar optimāliem savienojumiem pilsētās, lai samazinātu attālumus starp mājokļiem, darbu, atpūtu, izglītību, vietējiem veikaliem un pakalpojumiem. Tam būtu jāsamazina satiksmes un mobilitātes vajadzības pilsētās un starp tām, apkarojot pilsētu izplešanos un samazinot satiksmes zonas;*
- *Veicināt sadarbību ārpus administratīvajām un valsts robežām un koordinēt teritorijas plānošanu pilsētu funkcionālajās teritorijās, ņemot vērā pilsētu un lauku saikni, lai novērstu un ierobežotu pilsētu izplešanos;*
- *Samazināt zemes zudumu, piešķirot prioritāti pilsētu teritoriju atjaunošanai un kompleksai reģenerācijai, tostarp degradētu teritoriju labiekārtošanai, lai ierobežotu augsnes piesērēšanu;*
- *Zemes izmantojumam vajadzētu līdzsvarot pilsētu blīvumu, dodot priekšroku zaļajai un zilajai infrastruktūrai, lai palielinātu pilsētu bioloģisko daudzveidību un nodrošinātu klimatneitrālu, noturīgu un videi nekaitīgu pilsētu attīstību, kā arī uzlabotu gaisa kvalitāti;*
- *Drošu un pieejamu publisko telpu projektēšana un pārvaldība, nodrošinot veselīgu dzīves vidi visiem iedzīvotājiem;*
- *Pietiekamas platības atbilstoši, droši, labi projektētiem un pieejamiem mājokļiem, lai nodrošinātu dinamiskus un sociāli jauktus rajonus, izvairoties no spekulatīvas zemes politikas;*
- *Jauktas izmantošanas pilsētas telpas, lai veicinātu jaunus ražošanas un saimnieciskās darbības veidus zaļā, radošā, uz pakalpojumiem balstītā ekonomikā.*

Tāpēc EURE partneri iesaka:

1: Jaunajai pilsētpolitikai ir jāveicina un finansiāli jāatbalsta pilsētu izplešanās samazināšana; šī samazināšana būtu jāveic, izmantojot pilsētu vai integrētas lielpilsētu teritorijas, iekļaujot lauku apkārtni (funkcionālās pilsētvides koncepcijā), lai atkārtoti izmantotu, pārbūvētu, revitalizētu telpas, lai sniegtu jaunas funkcijas. Ir jāveic pasākumi, lai atbalstītu "Degradēto teritoriju reģenerāciju", "Sociālo mājokļus" (un mājokļu blīvuma palielināšanu), "Pilsētvides atjaunošanas / Pilsētvides reģenerācijas / Pilsētvides revitalizācijas" koncepcijas, publisko telpas daudzuma palielināšanu un to kvalitātes uzlabošanu, apbūves un cita kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību, utt.

Ūdens – ūdens savākšana, plūdu pārvaldība, lietusgāzu ūdens pārvaldība

Eiropā lielākoties tiek uzskatīts, ka ūdens resursi ir pietiekami, taču ūdens trūkums un sausums ES kļūst arvien biežāka un plašāk izplatīta parādība.

ES dalībvalstīm ir pienākums veikt plūdu riska sākotnējo novērtējumu, lai noteiktu potenciālā plūdu riska zonas, izveidot un publicēt plūdu apdraudējuma un riska kartes, kā arī izstrādāt un īstenot plūdu riska pārvaldības plānus. Pilsētas cenšas reaģēt uz mainīgajiem klimatiskajiem apstākļiem un cenšas ieviest jaunas pieejas ūdens apsaimniekošanā.

Agrāk pilsētas ūdens apsaimniekošanā galvenā uzmanība tika pievērsta dzeramā ūdens nodrošināšanai, plūdu riska mazināšanai un ūdens piesārņojuma problēmu risināšanai. Galvenie identificētie riski, kas saistīti ar klimata pārmaiņām, ir arī ekstrēmi nokrišņi, plūdi pilsētā, nepietiekama lietus ūdens uzsūkšanās, sausums un nepietiekams ūdens daudzums.

2: Tāpēc visas **Pilsētas un Pilsētu grupas** ir jāmudina izstrādāt **ilgtermiņa Stratēģijas un Rīcības plānus** pasākumu īstenošanai, lai: **Nodrošinātu ūdensapgādi nākotnē; Samazinātu plūdu risku un pazemes ūdeņu piesārņojumu.**

Atkritumi un aprites ekonomika

2020. gada martā pieņemtā Aprites ekonomikas pakotne veicinās lielāku atkritumu pārstrādi un tādējādi sekmēs aprites ekonomikas izveidi. Tas veicinās pārstrādājama iepakojuma un atkārtoti lietojama iepakojuma izmantošanu un uzlabos atkritumu apsaimniekošanu.

Šajā kontekstā ir vairākas iespējas, kas jāapsver, lai sasniegtu ierosinātos mērķus:

- Valsts mēroga otrreizējās pārstrādes mērķu noteikšana līdz pašvaldību līmenim, kas ir atbildīgas par atkritumu savākšanas sistēmām, un jānodrošina, lai pašvaldībām, kas nespēj sasniegt mērķus, tiktu piemērotas sankcijas;
- Ieviest pasākumus (tostarp nodokļus), lai pakāpeniski pārtrauktu atkritumu apglabāšanu poligonos un citus atlikušo atkritumu apstrādes veidus (piemēram, mehānisko bioloģisko apstrādi un sadedzināšanu), lai nodrošinātu ekonomiskus stimulus atkritumu hierarhijas atbalstam;
- Kopā ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām kā minimālo pakalpojumu standartu daļītai atkritumu vākšanai. Organizēt tehniskā atbalsta un spēju veidošanas programmas pašvaldībām valsts līmenī;
- Ieviest obligātas prasības bioatkritumu šķirošanai un nodrošināt, lai plānotā vai esošā apstrādes infrastruktūra atbilstu savākšanas sistēmām;
- Veicināt sadarbību starp pašvaldībām infrastruktūras plānošanas un/vai pakalpojumu iepirkuma jomā, lai nodrošinātu mēroga efektivitāti un dalītu finansiālo slogu;
- Uzlabot Ražotāja paplašinātas atbildības (EPR) programmas, vismaz saskaņā ar pārskatītājā Atkritumu pamatdirektīvā noteiktajām vispārīgajām minimālajām prasībām;
- Ieviest pasākumus, kas mudinātu māsaimniecības šķirot atkritumus, tostarp biežāk savākt šķirotos atkritumus, salīdzinot ar jauktajiem atkritumiem;
- Uzlabot uzraudzību un ziņošanu, tostarp nodrošinot datu apkopošanu pašvaldību līmenī;
- Efektīvāk izmantot ES līdzekļus atkritumu infrastruktūras attīstībai, nodrošinot, ka līdzfinansējums atbalsta atkritumu rašanās novēršanu, atkārtotu izmantošanu un pārstrādi.

Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir svarīga loma, lai uzsāktu un paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku, rādot piemēru, nosakot skaidrus pamatnosacījumus vai tieši atbalstot vietējās un reģionālās ieinteresētās personas.

Sākuma punkts: vietējā un reģionālā konteksta analīze: tādi faktori kā reģiona rūpnieciskais profils (piemēram, pakalpojumu un resursu ietilpīgas nozares), pieejamība (piemēram, resursefektīvāku transporta sistēmu, centralizētās siltumapgādes sistēmu vai kopējās ekonomikas ieviešana ir lielāks izaicinājums mazāk pieejamām teritorijām) spēlē svarīgu lomu.

Viedā publiskā iepirkuma izmantošana: zaļo publisko iepirkuma kritēriju un mehānismu, piemēram, publisko iepirkumu pirmskomercializācijas posmā izmantošana.

Atbalsts vietējām un reģionālajām ieinteresētajām personām: Vietējās un reģionālās iestādes var sniegt atbalstu attiecīgajām ieinteresētajām personām, nodrošinot mērķfinansējumu, piekļuvi zināšanām un informācijai, kā arī sadarbības tīklu veidošanas iespējas.

Skaidru pamatnosacījumu noteikšana: Pilsētām un reģioniem ir jāiekļauj apņemšanās īstenot aprites ekonomiku attiecīgajos stratēģiskajos dokumentos, nosakot vietējās prioritātes, plānotos pasākumus un pieejamos atbalsta veidus. Tas ir skaidrs signāls vietējām un reģionālajām ieinteresētajām personām, kas ļauj tām plānot savu darbību ilgtermiņā. Šie dokumenti var ietvert ES reģionālās darbības programmas, ilgtermiņa attīstības plānus, vides stratēģijas, kā arī citas tematiskās vai nozaru stratēģijas (piemēram, atkritumu apsaimniekošanas vai rūpniecības attīstības plānus).

Tāpēc EURE partneri īpaši iesaka:

3: Visām Pilsētām un Pilsētu grupām jāīsteno nepieciešamie pasākumi, lai sasniegtu Aprites ekonomikas pakotnē noteiktos mērķus¹³. Taču šajā procesā tām nevajadzētu būt vienām, ir jānodrošina valsts un Eiropas līmeņa konsultācijas un finansiāls atbalsts, lai veicinātu rīcību pilsētās.

Pāreja uz citu enerģijas veidu izmantošanu

Neraugoties uz efektivitātes paaugstināšanos, paredzams, ka enerģijas patēriņš turpinās pieaugt par 0,7% uz vienu iedzīvotāju gadā.

Pēdējo desmit gadu laikā pašvaldības ir kļuvušas par nozīmīgiem globālo enerģijas tirgu dalībniekiem, tās pat palielina savu darbinieku kapacitāti un resursus, lai risinātu klimata

¹³ Līdz 2035. gadam par 65% palielināt sadzīves atkritumu atkārtotu izmantošanu un pārstrādi; līdz 2030. gadam poligonos nedrīkst pieņemt visus pārstrādei vai citādi reģenerācijai piemērotus atkritumus, jo īpaši sadzīves atkritumus; līdz 2030. gadam izstrādāt Aprites ekonomikas plānu, kā ierosināts CEAP – Aprites ekonomikas pakotnē, ar ko izveido konkrētu un vērienīgu rīcības programmu, aptverot visus materiālu ciklus, sākot no ražošanas un patēriņa līdz atkritumu apsaimniekošanai un otrreizējo izejvielu tirgum; ES direktīvas, lai sasniegtu mērķi līdz 2035. gadam palielināt sadzīves atkritumu atkārtotu izmantošanu un pārstrādi līdz 65%, un konkrētus iepakojuma pārstrādes mērķus līdz 2030. gadam: a) Viss iepakojums 70%; b) Plastmasa 55%; c) Koksne 30%; d) Melnie metāli 80%; e) Alumīnijs 60%; e) Stikls 75% un f) Papīrs un kartons 85%.

pārmaiņu problēmas un vadīt jaunas enerģētikas programmas, vienlaikus uzņemoties vadošo lomu programmās un politikā, lai dekarbonizētu energoproduktus un to izmantošanu.

Tas ir redzams atjaunojamās enerģijas gadījumā, kuras galīgais enerģijas patēriņš nepārtraukti pieaug. Šī tendence ir ļoti daudzsoļīga, tomēr, lai to saglabātu, ir daudz darāmā.

4. Pilsētām un Pilsētu grupām jāpastiprina energoefektivitātes pasākumi, pēc iespējas vairāk integrējot atjaunojamus energoresursus. Jo īpaši svarīgi ir attīstīt viedās sistēmas, tīklus un enerģijas uzglabāšanas sistēmas vietējā līmenī, "veicot intervences, lai atbalstītu atjaunojamo energoresursu enerģijas integrācijas tehnoloģiju veicināšanu".

Ilgspējīga mobilitāte pilsētās

Mūsdienās pilsētas transports balstās uz tradicionālo degvielas patēriņu, ko nodrošina viegļie automobiļi, galvenokārt izmantojot uz naftu balstītu enerģiju (98%). Šis transporta veids veido ievērojamu daļu no kopējā enerģijas patēriņa (33%). Turklāt pilsētas transports rada 40% no CO2 emisijām transporta nozarē, kas veido 20% no kopējām oglekļa emisijām, un tas lielā mērā veicina klimata pārmaiņas.

Puse no visiem braucieniem pilsētās (mazāk nekā 5 km) tiek veikti ar personīgo automašīnu, kas rada lielus sastrēgumus un izmaksā 202 miljardus eiro gadā. Avārijās pilsētās katru gadu cieš vairāk nekā 10 000 cilvēku. Visbeidzot, privātās automašīnas netiek izmantotas 96% laika, lai gan tām ir atvēlēta viena trešdaļa pilsētas infrastruktūras, kas nozīmē, ka citiem transporta veidiem ir mazāk publiskās vietas.

Neraugoties uz pastāvīgo stratēģisko politiku, rīcības plāniem un lielo finansējumu, Eiropas Revīzijas palāta apgalvo, ka ES atbalstītie projekti vēl nav palīdzējuši padarīt mobilitāti pilsētās ilgtspējīgāku. Attiecībā uz pilsētas transportu plānotais pasažieru skaits bieži netiek sasniegts, un satiksmes sastrēgumi vēl nav būtiski samazinājušies, kas negatīvi ietekmē cilvēku veselību un klimata pārmaiņas.

Ilgspējīgas pilsētu mobilitātes plāni (SUMP) ir palīdzējuši uzlabot dzīves kvalitāti Eiropas pilsētās, jo īpaši pilsētu centros. Tomēr tās joprojām ir jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi.

Pāreja uz ilgtspēju ir atkarīga no strukturālās politikas pilsētu funkcionālajā mērogā. Kā subsidiaritātes programmai, **SUMP jābūt Eiropas pamatstratēģijas kodolam.** Dalībvalstīm (vai citām likumdošanas varām) ir jānosaka tie par likumīgi obligātiem kopā ar valsts vai reģionālajiem līdzekļiem, un noteikti par **priekšnoteikumu, lai pilsētas varētu pieprasīt ES finansējumu.** Centralizētu valstu vietā reģioni vai citas piemērotas administratīvās teritorijas (piemēram, Lielpilsētu teritorijas, Aglomerācijas, Starppašvaldību federācijas vai citas Pilsētu funkcionālās teritorijas) varētu kļūt par operatīvāku starpniekinstitūciju, lai veicinātu, atbalstītu un uzraudzītu Ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānu īstenošanu, daloties ar labāko praksi līdzīgā ģeogrāfiskā vidē, jo īpaši mazo un vidēja lieluma pilsētu policentriskajā teritorijā.

Ilgspējīgas pilsētu mobilitātes plāniem jābūt saskaņā ar pilsētplānošanu, kā arī ar īpašiem enerģētikas, vides vai klimata pārmaiņu plāniem. Turklāt, tiem ir jāaizsargā neaizsargātie lietotāji, jo īpaši tad, kad tiek veicināti aktīvie režīmi. Autostāvvietu pārvaldība arī ir jāoptimizē, lai mazinātu satiksmes sastrēgumus, kas rodas autostāvvietu meklēšanas dēļ.

Lai izvairītos no privāto automobiļu iebraukšanas pilsētas centrālajos rajonos, plašāk jāizstrādā noteikumi transportlīdzekļu piekļuvei, piemēram, zemas emisijas zonas, un pie iebraukšanas pilsētās jāizvieto "novieto un brauc" autostāvvietas.

Ja būtu mazāk automašīnu, būtu iespējams pārkārtot publisko telpu un labāk atbalstīt integrētu multimodālu mobilitātes pieeju pilsētā ne tikai attiecībā uz pasažieriem, bet arī loģistiku. Tāpēc ITS risinājumi varētu piedāvāt digitālus rīkus, lai nodrošinātu mobilitātes integrāciju.

Kopīgā mobilitāte jāizmanto abos braucienā posmos, izmantojot "pirmā un pēdējā kilometra" risinājumus, piemēram, velosipēdus, e-velosipēdus vai atbilstošus īpaši kompakts elektriskos pilsētas transportlīdzekļus, kas fiziski izvietoti galvenajos mobilitātes punktos. Šķiet, ka mobilitātes iestādēm ir jāsadarbojas ar privātajiem uzņēmumiem, lai integrētu kopīgu mobilitāti visā multimodālajā sistēmā, jo īpaši ieviešot jaunus transporta pakalpojumus nepietiekami apkalpotās teritorijās, izmantojot piemērotus uzņēmējdarbības modeļus. Kopīgu mobilitāti var uzskatīt par alternatīvu transporta veidu tikai tad, ja transportlīdzekļi tiek izmantoti prioritārajās joslās. Nobeigumā jāsecina, ka **publiskās telpas koplietošana ir svarīgs strukturāls nosacījums, lai varētu konkurēt ar privātajiem automobiļiem.**

Lai veicinātu kravu novirzīšanu uz citiem transporta veidiem, ir nepieciešams veikt lielus ieguldījumus vieglo sliežu pilsētu transporta sistēmās (tramvajs vai tramvajvilciens), lai savienotu galveno pilsētu ar tās piepilsētu rajoniem. Šī pieeja attiecas uz **pilsētplānošanu pilsētu funkcionālo teritoriju perimetrā**, kas potenciāli rada jaunu līdzsvaru starp aktivitātēm un ekonomisko pārvietošanu.

Eiropā jau ir finansiāli atbalstīti un plaši izplatīti daudzi pētījumi, demonstrējumu projekti un labākās prakses apmaiņas. Lai īstenotu patiesu pāreju uz ilgtspējīgu mobilitāti pilsētās, ir jāuzsāk jauns posms, iesaistot strukturālo politiku, ko atbalsta publiskā un privātā sektora partnerības – multimodalitāte un elektrifikācija

Tāpēc ir ieteicams:

5. Veicināt ilgtspējīgu intermodālo mobilitāti pilsētās, veicot intervences pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot ilgtspējīgas mobilitātes pasākumus pilsētās, piemēram, ritošā sastāva materiālu iegādi ar **mazāku ietekmi uz vidi**, ievērojami uzlabot velosipēdu tīklu un velosipēdu/gājēju tīklu pilsētas teritorijā, īstenot integrētus pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot izmantojamību, **pārejot no viena transporta veida uz transporta veidu ar zemu emisiju līmeni** (piemēram, pārsēšanās punkti, apmaiņas autostāvvietas, stāvvietas, velosipēdu novietnes utt.) **vai kolektīvās** (jo īpaši attiecībā uz autobusu pieturu, dzelzceļa staciju, tramvaju pieturu u.c. pievienošanu) un mobilitātes info un inteligento transporta risinājumu attīstība, lai pilsoņi varētu labāk izmantot pakalpojumus un pakalpojumu infrastruktūru.

- **Vides pārvaldības sniegums**

Gaisa kvalitāte un trokšņa piesārņojums

Gaisa un trokšņa piesārņojums ir mūsdienu fenomenis, un kā galvenie tā avoti bieži tiek minēti pilsētu iedzīvotāju skaita pieaugums, transporta un rūpniecības attīstība. Sekas, kas ietekmē sabiedrības veselību un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, liek rīkoties. Tāpēc ir ieteicams:

- 6. Gaisa piesārņojums: Pilsētām un Pilsētu grupām būtu jāīsteno 2013. gadā pieņemtā Eiropas Komisijas "Tīra gaisa" politikas pakete**, tostarp 2013. gadā pieņemtā programma "Tīrs gaiss Eiropai", kurā noteikti mērķi 2020. un 2030. gadam, kā arī jāievēro 2018. gadā pieņemtā paziņojuma "Eiropa, kas aizsargā: tīru gaisu ikvienam", sniegtie norādījumi.
- 7. Trokšņa piesārņojums: Pilsētām un Pilsētu grupām jāīsteno Vides trokšņa direktīva 2002/49/EK.**

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Pielāgošanās klimata pārmaiņām ir viena no aktuālajām tēmām, kas tiek risināta visos pārvaldes līmeņos. Pielāgošanās klimata pārmaiņām, pielāgošanās pašreizējai un gaidāmajai ietekmei ir būtiska pilsētu ilgtspējīgai attīstībai. Kā minēts jaunajā Leipcigas hartā, "prognozēšanas un profilakses politikā, plānos un projektos jāiekļauj dažādi scenāriji, lai paredzētu vides un klimata problēmas un ekonomiskos riskus, kā arī sociālās pārmaiņas un bažas par veselību".

- 8. Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām, veicot preventīvas intervences** (teritorijas regulējuma un valdības intervences un darbības, kuru mērķis ir mazināt tādus riskus kā hidrauliskais apdraudējums videi, kultūras mantojumam, sociālajai sistēmai un saimnieciskajai darbībai).

Sociālā iekļaušana

Paturot prātā, ka viens no ES pīlāriem attiecas uz sociālajām tiesībām, ir svarīgi atzīmēt, ka ES27 līmenī nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ir 16,8% (vairāk nekā 75 miljoni cilvēku, no kuriem 27% ir bērni), un šis rādītājs kopš 2010. gada ir pieaudzis. Šis rādītājs ir balstīts uz 2018. gada datiem (jaunākā Eurostat informācija) un dažādās valstīs ir atšķirīgs, bet kopumā var secināt, ka reālā situācija pēc COVID 19 sociālekonomiskās ietekmes ir daudz sliktāka.

Pilsētas ir priekšplānā, lai risinātu sociālās atstumtības problēmas, kas galvenokārt attiecas uz ģimenēm ar ļoti zemiem ienākumiem, mājokļa apstākļiem (jo īpaši bezpajumtniekiem), veselības un izglītības apstākļiem, kā arī migrantu un bēgļu situāciju.

Bez sociālās atstumtības izskaušanas nav sociālās kohēzijas, kas ir viens no ES integrācijas mērķiem.

Tāpēc ir ieteicams:

9. Pilsētām un Pilsētu grupām jāveicina sociālā iekļaušana. Tām ir stingri jāiesaka, jāmudina un jāatbalsta savu teritoriju **Sociālās iekļaušanas rīcības plānu sagatavošana un īstenošana**. Šajos rīcības plānos jo īpaši jāiekļauj finansējums pasākumiem, kas paredzēti vietējās ekonomikas darbavietu radīšanai, sociālo mājokļu nodrošināšanai (jo īpaši bezpajumtniekiem) un izglītības nodrošināšanai (jo īpaši bērniem, kas veido 27% no nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem), kur pandēmijas ietekme bija vispēcīgākā (nabadzīgie, bezdarbnieki, mazāk kvalificēti darba ņēmēji, mazāk izglītoti, vecāka gadagājuma iedzīvotāji), saskaņoti ar valsts iestādēm, kā arī jāveicina migrantu iekļaušana.

Turklāt pilsētām un pilsētu grupām jāveicina sociālā iekļaušana, izmantojot **iedzīvotāju līdzdalību** vietējos lēmumu pieņemšanas procesos.

Zaļā izaugsme un ekoinovācijas

Koku un augu spēja absorbēt piesārņojošās vielas palielinās, atrodoties tuvāk piesārņojuma avotam. Tāpēc ir svarīgi plānot ne tikai mežu atjaunošanas pasākumus, bet arī intervences pasākumus pilsētās, ņemot vērā, ka pilsētas rada aptuveni 70% no kopējā piesārņojuma. Tāpēc augi pilsētā vairs nav domāti tikai kā estētiski un krāšņi elementi, bet gan kā reāli gaisa kvalitātes un līdz ar to arī mūsu veselības aizsardzības līdzekļi.

Turklāt jāņem vērā "zilā" dimensija. Zilā izaugsme ir realitāte pilsētās, kas atrodas upju tuvumā, piekrastes un ostu pilsētās, kur ūdens ir galvenais pilsētu attīstības elements.

10. Pilsētām un pilsētu grupām **jāstiprina bioloģiskā daudzveidība, zaļā un zilā infrastruktūra** pilsētvidē un jāsamazina piesārņojums, veicot pasākumus, kuru mērķis ir izveidot zaļo infrastruktūru pilsētvidē, lai aizsargātu dabas resursus, novērstu klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi, samazinātu augsnes patēriņu un apdzīvoto vietu izkliedi.

3.3. Finansēšana

Svarīga tēma, kas turpina pašreizējo plānošanas periodu, ir integrēta teritoriālā attīstība. Lielākai resursu koncentrācijai būtu jāveicina ilgtspējīga pilsētu attīstība, kas balstīta uz integrētām, vietējām un/vai teritoriālām stratēģijām. Tajā pašā laikā var stiprināt integrāciju starp fondiem, vispirms ar ESF+, lai atbalstītu intervences pasākumus izglītības un apmācības jomā, kā arī ar ELFLA, lai atbalstītu teritoriālo stratēģiju izstrādi, jo īpaši piepilsētu reģionos.

Pilsētas atrodas priekšplānā, lai risinātu iedzīvotāju (80% ES iedzīvotāju) pieaugošās vajadzības, par kurām atbildība palielinās, ņemot vērā COVID 19 sanitārās krīzes sociālekonomisko ietekmi, piemēram, pieaugošo nabadzību un sociālo atstumtību.

Tās būs priekšplānā, reaģējot uz sociālo krīzi, ko rada bezdarba pieaugums un mājsaimniecību ienākumu samazināšanās, jo palielinās sociālā atstumtība. Tās būs arī priekšplānā, lai ne tikai palīdzētu bezdarbniekiem ar pamatienākumiem, bet arī lai palīdzētu cilvēkiem atgriezties darbā, stimulējot jaunas saimnieciskās darbības un ieguldot sociālekonomiskajā infrastruktūrā, lai tos piesaistītu.

Ir nepieciešams rūpīgi izprast jautājumus, kas ir jārisina vietējā līmenī un kas plašākā mērogā, un kādos gadījumos ir jāorganizē vairāku pašvaldību iesaiste. Nav arī skaidrs, kā finansēt šos pasākumus funkcionālajās teritorijās: dažas teritoriju daļas no tiem gūst tiešu labumu, dažas teritoriju daļas – mazāku labumu, bet dažas teritorijas tiešu labumu nemaz negūst.

Nesen ES iestādes vienojās palielināt SUD piešķirumu līdz vismaz 8% 2021.-2027. gada plānošanas periodā, kas ir labas ziņas, bet nepietiekamas, ņemot vērā milzīgo nepieciešamo ieguldījumu apjomu.

Tāpēc ir ļoti ieteicams:

11. Palielināt valsts un ES finansiālo atbalstu Pilsētām:

- a) Jāpalielina atbalsts Pilsētām un to tīkliem. Īpaši mazajām pilsētām, kuras var uzskatīt par Pilsētu funkcionālo teritoriju līderiem un iesaistīt ap tām esošās mazākās pilsētas policentriskā sistēmā.**
- b) Jaunajiem ES instrumentiem, ko ES Padome un Parlaments apstiprinās attiecībā uz publisko līdzekļu atveseļošanas paketi (DFS – Daudzgaļu finanšu shēma un Nākamās paaudzes ES), būtu jārada iespēja palielināt pilsētu un pašvaldību finansiālo atbalstu, jo īpaši izmantojot ITI – integrētos teritoriālos ieguldījumus. Tāpēc ES struktūrfondu piešķirums darbības programmās būtu jāpalielina vismaz līdz 10% pašreizējās cenās, izmantojot faktiskā piešķiruma mehānismu, kas ir vismaz (8%).**

3.4. Pārvaldība

Pārvaldība ilgtspējīgai pilsētu attīstībai un līdzdalība

Apvienoto Nāciju Organizācijas pilnvarotā ANO Apdzīvoto vietu programma veicina sociāli un ekoloģiski ilgtspējīgu pilsētu, pilsētu un kopienu veidošanu. Eiropā "Teritoriālās attīstības programma 2030. gadam *"A future for all places"* (Nākotne visur) ir jābūt piemērotam politikas satvaram, lai veicinātu ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam īstenošanu.

2020. gada 1. decembrī apstiprinātā Programma 2030. gadam ir reāla iespēja mudināt pilsētu administrācijas strādāt "ārpus rāmjiem" un sadarboties ar tuvējām pašvaldībām, lai īstenotu visaptverošu politiku attiecīgajā pilsētas funkcionālajā teritorijā. Šajos centienos jauni Eiropas instrumenti un kopīgas zināšanas varētu palīdzēt pilsētām risināt integrācijas un politikas saskaņotības jautājumus un tādējādi izveidot jaunu efektīvu pārvaldību. Attiecīgi, **pilsētu iestādes varētu izveidot pilsētu datu platformu**, kurai būtu jāuzņemas galvenā loma politikas uzraudzībā, izmantojot virkni uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem balstītu rādītāju. Šajā sakarā ir svarīgi izveidot ieinteresēto pušu grupas.

Eiropā 240 pilsētas ar vairāk nekā 100 000 iedzīvotāju ir panākušas zināmu progresu, lai kļūtu par "viedajām" pilsētām¹⁴. Ziemeļvalstīs tās visas ir viedās pilsētas. Lielākā daļa Itālijas, Austrijas un Nīderlandes pilsētu, kurās dzīvo vairāk nekā 100 000 iedzīvotāju, ir viedās pilsētas, tāpat kā puse Lielbritānijas, Spānijas un Francijas pilsētu. Turpretī Vācija un Polija atpauz, savukārt ES austrumu dalībvalstīs ir vismazāk viedo pilsētu.

Viedās pilsētas jēdziens ir kļuvis daudzpusīgāks un mērogojamāks atkarībā no tā, kādas tehnoloģijas un datus nepieciešams izmantot, kādās jomās piemērot un kādu integrācijas līmeni sasniegt. Priekšnosacījums datu vākšanai un apmaiņai ir savienoto ierīču – sensoru, viedtālrunu vai savienotu transportlīdzekļu ieviešana. Viedās pilsētas paredz datus izmantot kā resursu, lai uzraudzītu pilsētas dzīvi, optimizētu sabiedrisko kārtību vai radītu jaunus pakalpojumus sabiedrībai. Atzīmēsim, ka digitalizāciju nevajadzētu uzskatīt par pašmērķi, bet gan par līdzekli, kas veicina iekļaušanu, iespēju paplašināšanu un arī vides ilgtspējību.

¹⁴ <https://euagenda.eu/publications/how-many-smart-cities-are-there-in-europe>

Starptautiskajā līmenī dialogs notiek, izmantojot daudzlīmeņu pārvaldību. Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā ir augšupējs, daudzlīmeņu pārvaldības modelis, kas apvieno vietējās pašvaldības, reģionus, dalībvalstis, kā arī nevalstiskās organizācijas, piemēram, Pasaules Dabas fondu. Arī ES Pilsētprogramma ir uzsākusi dažādas partnerības, lai risinātu tematiskus pilsētvides jautājumus. Katru partnerību veido Pilsētu pārvaldības iestādes (pilsētas), Eiropas Komisija, ES organizācijas (Eiropas Investīciju banka, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, Reģionu komiteja), dalībvalstis, partnervalstis, eksperti, jumta organizācijas (piemēram, EUROCITIES, Eiropas Pašvaldību un reģionu padome), zināšanu organizācijas (piemēram, URBACT, ESPON un INTERREG EUROPE) un citas ieinteresētās personas (NVO, uzņēmumi u.c.).

Pārstāvības demokrātija tiek apšaubīta, un tradicionālie pārstāvības mehānismi vairs nav pietiekami, lai nodrošinātu pienācīgu demokrātisku līdzdalību. Apspriedes procesā dažādos līmeņos pakāpeniski tiek iesaistītas starpniecības iestādes – nozaru pārstāvji, darba ņēmēji, profesionālās asociācijas, nevalstiskās organizācijas, utt.

Pēdējo divu desmitgažu laikā Eiropā ir izplatījušies inovatīvi risinājumi, kas padziļina pilsoņu līdzdalību vai neatkarību. Līdzdalības budžets, kurā kopienas locekļi tieši lemj par to, kā izlietot konkrētu daļu pašvaldības budžetā, kopš tā laika ir plaši izplatījies Eiropas pilsētās. To ir ieviesušas lielākās metropoles – Parīze, Madride, Lisabona un Milāna, kā arī aptuveni 3000 mazāku pilsētu (piemēram, Renna, Bresta vai Viana do Kastelo), iesaistot miljoniem Eiropas iedzīvotāju. Pēdējā desmitgadē šos centienus veicināja digitālo platformu un jaunu metodoloģiju izmantošana.

Turklāt ir jāiesaista ne tikai starpniecības iestādes, bet arī pilsoniskā sabiedrība, un tiešāk – iedzīvotāji. Izmantojot augšupēju pieeju, civilās tehnoloģijas varētu atbalstīt līdzdalības procesus. Tomēr joprojām ir nepieciešami klātienes pasākumi, lai veidotu uzticību starp pārstāvi un iedzīvotājiem. Pateicoties brīvprātīgajiem vai pilsoniskajai izlozei, pilsētu demokrātijas nākotni varētu iezīmēt pilsoņu padomes vai plaša mēroga nelielas publiskās debates, kuru mērķis ir kopīgi radīt kopīgu kolektīvo redzējumu.

Tāpēc ir ļoti ieteicams:

12. Nākotnē pilsētām un Pilsētu grupām ir jānostiprina tādas pārvaldības attīstības koncepcijas kā "Viedās pilsētas" un līdzdalība pārvaldībā, iesaistot pilsonisko sabiedrību lēmumu pieņemšanas procesā.

Pārvaldība un Pilsētu funkcionālās teritorijas (PFT)

Svarīgs jēdziens, kas jāņem vērā turpmākajā pilsētas pārvaldībā, ir PFT – Pilsētas funkcionālā teritorija.

Eiropā pilsētu struktūra ir policentriska. Valstu līmenī policentriski reģioni faktiski ir organizēti ap lielām, vidējām vai mazām PFT, kā to apliecina dažādu valstu reģionu pieredze.

Šāda veida organizācijas nākotnē ir jāstiprina, jo ir pierādīts, ka tādās ir iespējamas.

Eiropas programmas ESPON pētījumā secināts:

- ✓ Svarīgākā PFT koncepcijas īpašība ir tās spēja pārsniegt administratīvās robežas. Tā rezultātā var efektīvāk kartēt saimnieciskās darbības un pakalpojumu ražošanas vajadzības. Tas veicina konsekventāku stratēģisko plānošanu un redzējumu. Daudzās Eiropas valstīs ir ieviesti daži statistikas līmeņi starp pašvaldību un reģionālo līmeni, kas veido pašreizējo pilsētu teritoriju un starppašvaldību sadarbību. Eiropas valstīs ir identificējušas PFT dažādos veidos, piemēram, kā pilsētu funkcionālos reģionus, rajonus, svārstmigrācijas teritorijas, vietējās darba tirgus teritorijas, ikdienas pilsētu sistēmas, pārvietošanas zonas un apakšreģionālās vienības, kā arī citas.
- ✓ Pilsētu funkcionālo teritoriju (PFT) veido pilsētas teritorija / centrālā pašvaldība un blakus esošās teritorijas, kurās notiek svārstmigrācija (perifērās pašvaldības). Lai definētu šīs PFT, ir nepieciešami NUTS 5. līmeņa dati, bet dati (saskaņā ar *Data Navigator*) šajā teritoriālajā līmenī ir pieejami tikai Austrijai, Beļģijai, Dānijai, Francijai, Luksemburgai, Norvēģijai, Somijai, Francijai, Vācijai, Zviedrijai un Vācijai. PFT ir valsts darījumu partnera definīcija (bieži dēvēta par pilsētu funkcionālo reģionu, piepilsētas teritoriju, svārstmigrācijas teritoriju, vai tamlīdzīgi). 18 valstīs (Apvienotā Karaliste, Austrija, Beļģija, Čehija, Dānija, Francija, Grieķija, Itālija, Itālija, Norvēģijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Somija, Šveice, Slovākija, Slovēnija, Slovēnija, Ungārija (reģionālie darba centri), Somija, Vācija un Zviedrija). Datu trūkuma dēļ Eiropas programmā ESPON tiek izmantotas nacionālās PFT definīcijas vai tuvākie pieejamie ekvivalenti. ***FPT ar iedzīvotāju skaitu līdz 20 000 iedzīvotāju tiek uzskatītas par pilsētām, un pat vismazākās FPT tiek uzskatītas par pilsētām, ja tām ir funkcionāla nozīme valsts pilsētu sistēmā.***
- ✓ PFT ir policentriskā reģiona pamata sastāvdaļa. Policentriskos reģionus veido divas vai vairākas PFT, kas viena otru pastiprina. Divos līmeņos mēs strādājam ar pilsētu policentriskiem reģioniem, (apakš)valsts līmenī (valsts policentriski reģioni) un starpvalstu līmenī (pārrobežu policentriski reģioni).
- ✓ Lai gan praksē tas ir statistiski redzams tikai lielās un vidēja lieluma PFT, šo jēdzienu var piemērot teritorijām, kurās ir 20 000 un vairāk iedzīvotāju vai, noteiktos apstākļos, pat mazāk nekā 20 000 iedzīvotāju.

Pašlaik ERAF var saņemt: lielās Eiropas PFT un to pilsētu PFT, kurās ir 50 000 vai vairāk iedzīvotāju. **Kāpēc tikai šie?** Ja jau mazākām pilsētām ir tieši tādas pašas problēmas kā lielajām, tikai citādā mērogā, un tām ir mazāki resursi. Šī iemesla dēļ **ir vairāk jāatbalsta šīs mazās PFT, kurās ir 20 000 vai vairāk iedzīvotāju.**

Eiropa ir policentriska pilsētu teritorija ar dažādiem policentrisma līmeņiem. Būtībā pilsētas teritorija ir organizēta pēc šādas shēmas:

- Lielpilsētas teritorijas jeb Metropoles, kas dabiski veido PFT

- Pilsētas ar 50 000 vai vairāk iedzīvotājiem, kas veido vai var veidot PFT reģiona ietvaros
- Un, protams, mazākas pilsētas ar 10-20 000 iedzīvotājiem, kas ir 2 vai vairāku mazāku pilsētu centru piesaistes centri.

Tā kā nav detalizētas un salīdzināmas Eiropas līmeņa statistikas par pilsētām, ir lietderīgi paredzēt atbilstības kritēriju kopumu PFT izveidei, par pamatu izmantojot iepriekš aprakstīto Eurostat kritēriju un pievienojot citus viegli identificējamus kritērijus, un tādējādi arī mazākiem pilsētu centriem būtu tiesības saņemt valsts un Eiropas finansējumu, pamatojoties uz PFT.

Tāpēc ir ļoti ieteicams:

13. A. Lai organizētu pilsētplānošanu un pārvaldību valsts policentriskajos reģionos, nākotnē iekļaut PFT ar aptuveni 20 000 vai vairāk iedzīvotājiem¹⁵. Tāpēc šim PFT būtu jāspēj piekļūt Eiropas pilsētvides politikai paredzētajiem Eiropas līdzekļiem ITI veidā.

13.B. Atbilstības kritēriji valsts un ERAF finansējuma saņemšanai 2021.-27. gadā. PFT vadošajai pašvaldībai:

- Ir jābūt vismaz ~10 000 iedzīvotāju¹⁶, un kopumā PFT teritorijā jābūt vismaz **20 000 iedzīvotāju**;
- PFT vadošajai pilsētai ir jāizstrādā dokuments, kas raksturo tās pievilcību attiecībā pret apkārtējiem pilsētu un lauku centriem (piem. pašvaldībā strādājošo nerezidentu īpatsvars %, spēja piesaistīt jaunas saimnieciskās darbības, nerezidentiem sniegto pakalpojumu raksturojums). **Teritoriālajai nepārtrauktībai nevajadzētu būt obligātai**, jo dažu teritoriju orogrāfija dažkārt padara šo nosacījumu neiespējamu, pat ja teritorija faktiski darbojas kā PFT;
- Tai ir jāiesniedz **oficiāla vienošanās ar citiem** iesaistītajiem **pilsētu un lauku centriem**, tostarp integrētas pilsētvides attīstības stratēģija PFT teritorijai, ko akceptējuši visi partneri.

Pilsētpolitikai nepieciešamie instrumenti

Lai uzlabotu politikas veidošanas un īstenošanas procesa atbilstību, efektivitāti un lietderību attiecībā uz funkcionālajām pilsētu teritorijām un citiem funkcionālajiem reģioniem, ir svarīgi, lai būtu pieejami dati, rādītāji un analīzes instrumenti, kas var palīdzēt labāk izprast izaugsmes un iekļaujošas sociālās attīstības virzītājspēkus funkcionālajās teritorijās.

¹⁵ Centrālās un perifērās pašvaldības, kas integrētas centrālās pašvaldības galvenās pilsētas ietekmes zonā.

¹⁶ <https://www.palgrave.com/gp/book/9783319674094>

Analīzes instrumentiem Eiropas mērogā būtu jāpalīdz veidot pilsētu attīstības programmu, dažādot pasākumus konkrētām Eiropas funkcionālajām zonām, tāpēc ir arī būtiski nepieciešams izstrādāt finansēšanas modeli pasākumiem, kas paredzēti šīm dažādajām teritoriālajām funkcionālajām zonām.

• Statistika

Bez atbilstošas statistikas nav iespējams izstrādāt reālistisku ES Pilsētpolitiku.

Secinājumi

- ES un citur nav skaidras un vienprātīgas pilsētas teritorijas definīcijas
- Nav skaidras statistiskas pilsētu definīcijas, jo īpaši attiecībā uz pilsētām, kurās ir mazāk nekā 50 000 iedzīvotāju
- ES nav pieejama statistika pilsētu līmenī (Eurostat). Vienīgie statistikas dati, kas ir pieejami, ir pašvaldību līmenī (administratīvā robeža), kas vispārpieņemti neatspoguļo pilsētu attīstības realitāti.
- ES līmenī nav skaidra vispārēja priekšstata par to, kāds ir patiesais ES finansējuma ieguldījums pilsētās laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, jo informācija ir izklaidēta pa valsts, reģionālajām un vietējām stratēģijām (ITI, CCLD u.c.), kopienu iniciatīvām (Pilsētu inovatīvās darbības, Urbact, Interreg programmas, Life u.c.) un īpašām ESF programmām attiecībā uz jauniešu grupām (Jauniesu iniciatīva) un sociālo iekļaušanu.
- ES statistiskā klasifikācija (NUTS 2021) ietver tikai 3 līmeņus (104 NUTS I, 281 NUTS II un 1348 NUTS III). Kāpēc neveidot NUTS IV līmeni, lai izprastu pilsētu un lauku realitāti?

Tāpēc **ir ļoti ieteicams uzlabot ES un valstu statistikas sagatavošanu** šādā nozīmē:

14. Ieteikumi par statistikas sagatavošanu:

Pilsētu attīstība ir radījusi pārmaiņas tādā mērogā, ka ir izveidojies **dažādi skaits** (apgabalu, pilsētu aglomerācijas...). Tomēr **nav ne precīzas, ne vienotas informācijas par** šo administratīvo līmeni, ko varētu izmantot Pilsētpolitikas izstrādē. Šajā ziņā šķiet lietderīgi **apsvērt jauna NUTS IV līmeņa izveides piemērotību**, jo īpaši, lai Pilsētpolitikai būtu pieejami atbilstoši statistikas dati.

Eurostat, cieši sadarbojoties ar valstu statistikas iestādēm un jo īpaši izmantojot periodisko un īpašo tautas skaitīšanu, katru gadu vai vismaz reizi divos gados būtu jāsniedz precīza statistika.

Informācija, kas nav iedzīvotāju skaits un platība (km²), jāiekļauj vismaz šādi dati: a) Aizņemtā pilsētas telpa (mājokļi, rūpniecība, pakalpojumi, zaļās zonas, transports); b) mājokļi (privātie, sociālie); c) Ģimeņu vidējie ienākumi

(lai noteiktu nabadzības kopas)

Informācija jāsniedz sadalījumā pa: a) Lielpilsētu teritorijām un Lielo pilsētu funkcionālajām teritorijām; b) Lielajām pilsētām (100 000 vai vairāk iedzīvotāju); c) Vidējām pilsētām (no 50 000 līdz 100 000 iedzīvotāju); d) Mazajām pilsētām (mazāk nekā 50 000 iedzīvotāju); e) Mazo pilsētu funkcionālajām teritorijām (ap pilsētu ar aptuveni 20 000 iedzīvotāju, kā to ierosina ESPON)

• ITI INSTRUMENTI

Secinājumi

- Pašreizējā ES 2014.-2020. gada plānošanas periodā ITI tiek veiksmīgi izmantoti. ITI ir vērtīgs instruments, kas ļauj nodot lēmumu pieņemšanu konkrētām vietējām teritorijām. Šajā sakarā vietējām pašvaldībām būtu vismaz ciešāk jāiesaistās projektu atlasē;
- Pilsētu ITI nevajadzētu būt privilēģētiem un prioritāriem salīdzinājumā ar citiem ITI veidiem ES un valstu līmenī: ITI ir rīks visiem vietējās teritorijas veidiem. Kā noteikts Regulā, dažas ITI tiks piemērotas ārpus teritorijām, kas stingri definētas kā pilsētu teritorijas, bet arī palīdzēs attīstīt integrētu pieeju funkcionālajās zonās un apkaimēs reģionālā vai vietējā līmenī. To jau izmanto dažās pārrobežu zonās;
- ITI ir jauns instruments, un ir īpaši svarīgi, lai būtu pieejama tehniskā palīdzība, lai pilnībā atbalstītu ITI darbības, jo īpaši tās, kas saistītas ar izdevumu pareizu uzskaiti dažādos ESI finansējuma avotos;
- ITI nav obligāti jāaptver visa administratīvā līmeņa teritorija. ITI var īstenot jebkurā (vietējā) līmenī, kuram ir izstrādāta integrēta teritoriālās attīstības stratēģija. Tas var aptvert reģionu, funkcionālo teritoriju, pilsētas vai lauku pašvaldību, apkaimi vai jebkuru citu subnacionālu teritoriju.

Saskaņā ar EK 2014.-2020. gada pamatnostādņēm mēs ņemām vērā:

1. Pilsētu iestādes vai citas iestādes, kas atbildīgas par ilgtspējīgu pilsētu attīstību funkcionālajās zonās, dažādos to attīstības plānošanas posmos piemēro līdzdalības pieeju. Vispirms jānosaka attiecīgās ieinteresētās personas, pēc tam tās jāiesaista plānošanā, uzraudzībā un novērtēšanā. Līdzdalība ir galvenais ilgtspējīgas izaugsmes veidošanas faktors.
2. Eiropas Komisija kopā ar valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm sadarbojas ar pilsētu un citām iestādēm un institūcijām, kas iesaistītas funkcionālajās pilsētu teritorijās, plānojot attiecīgās finanšu perspektīvas. Komunikācija, informācijas izplatīšana, adekvāts dažādu plānošanas posmu grafiks nodrošinās labākus projektus, labāku ES līdzekļu izlietojumu un ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu īstermiņa un ilgtermiņa perspektīvā.

Nemot vērā visus šos secinājumus un to, ka dalībvalstīm 2014.-2020. gada plānošanas periodā bija atšķirīgas pieejas, ***ir sevišķi ieteicams:***

15. Ka Eiropas Komisija iesaka nākamajā ES 2021.-2027. gada plānošanas periodā ITI izmantot kā galveno ilgtspējīgas pilsētvides attīstības instrumentu. ITI ir jāveicina ne tikai pilsētu teritorijās, bet arī Pilsētu funkcionālajās teritorijās. Šajā gadījumā ITI ir jāveicina arī Pārrobežu pilsētu funkcionālajās teritorijās.